

MUNIR HACHEMI
Elus asjad

Tõlkinud Klaarika Kaldjärv

ELUS ASJAD

MUNIR HACHEMI

Elus asjad

Hispaania keelest tõlkinud
Klaarika Kaldjärv

*Valde
Kaldjärv*

Originaal:

Cosas vivas © Munir Hachemi, 2018

Hispaania keeles välja andnud kirjastus Periférica

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

Toimetanud Mari Laan

Kujundanud ja küljendanud Allan Kukk

Trükitud Greif OÜ trükikojas

Tõlke autoriõigused: Klaarika Kaldjärv ja Toledo kirjastus, 2025

ISBN 978-9916-9328-4-1 (trükis)

ISBN 978-9916-9328-5-8 (e-raamat)

Selle loo neljale peategelasele

I

Kunstlik hingamine

Kuna me niikuinii ei saa muuta tegelikkust,
muudame siis vestlusteemat.

James Joyce

Päeval, mil sain tuttavaks oma sõbra G-ga, rääkis ta mulle, et oli lapsena mõelnud välja jutustamise teooria, mis on teda saatnud kogu elu. Lugeses ei üllata kedagi, et jutustused on süstematiseerivad, et nad tekitavad tegelikkuses mingi korra või hierarhia. Ent tegelikkus on metsik maa, džungel või kõrb, paik, mida pole võimalik kaardistada. Iga kord, kui metsikus tema ellu sekkus, jutustas minu sõber G midagi, mõne loo, ükskõik millise, pole tähtis, mida iganes. Tema vanemad karjusid kodus teineteise peale ja tema kukkus rääkima sellest, et tüdruk, kes talle meeldib, oli klassiruumis komistanud, et saiapoes oli talle valesti raha tagasi antud või mida iganes, midagi täiesti suvalist. Kui ta suureks kasvas, säilitas ta

endiselt selle kombe või kiiksu – tegelikult ei olegi ta seda kaotanud – ja täiustas oma teooriat. „Mõtles, piirhetk meie tegelikkusenägemise ja päristegelikkuse vahel on justnimelt see hetk, mil me kaotame nägemise – see on surm. Kõik tsivilisatsioonid on selle piirhetke ümber seadnud oma identiteedi, oma kosmoloogia või oma *Weltanschauung*’i. Ma ei tea ühtki lugu, milles mõni inimene oleks surnud ilma lausumata või püüdmata lausuda viimaseid sõnu, millele alati saab osaks tugev tõlgenduslik surve, nagu oleks need kokkuvõtte või sublimatsioon kõigest, mida ta oma elu jooksul mõtles ja uskus ja tundis.“ Ma ütlesin, et tal on õigus, sest tal oligi või ma arvasin, et tal oli, ja, nojah, ma ütlen seda alati. Aastatega arendas G selle süllogismi äärmuseni ja tõi kuuldavale lause, millest ühel päeval ehk saavad tema viimased sõnad, midagi sellist nagu „jutustamine sündis ühe inimsoo esivanema hirmu hetkel, hetkel enne surma, enne rünnakut tema laagripaigale või enne lähedase inimese kaotust“. Sõnad ei olnud arvatavasti needsamad, kindlasti ütles ta midagi, mis tõstis tema tanatoidset jutustamise teooriat palju paremini esile. Tema jaoks oli jutustamine tihedalt seotud surmaga ja üht ei olnud võimalik mõista teiseta. Aja jooksul mõjutas teooria tema suhet ümbritsevaga ja ta hakkas igal pool nägema näiteid, mis andsid talle õiguse. Nii juhtub kõikide teooriatega, tõsi, kuid

üks G paljudest annetest on võime otsida kõige teravmeelsemaid näiteid või selliseid, mis kõige paremini talletuvad tema kuulajate peades. Mäletan selgesti, et rohkem kui korra rääkis ta „Pulp Fiction“ stseenist, milles Samuel L. Jacksonit sihitakse püstoliga ja tüüp hakkab jutustama lugu mingist ilmutusest, mis on tema vestluskaaslase jaoks absoluutselt arusaamatu, aga tema tegelase (ja ka vaataja) jaoks sel hetkel täiesti loogiline. Jutustus kui viis unustada hetkeks surm, viis vaadata kõrvale, samal ajal kui elu kulgeb edasi.

G ütleks, et lugu, mida ma jutustama hakkam, pole muud kui üks jorutus, et mitte mõelda õudusele, mis mulle juba aastaid kõrva sosistab. Ja võib-olla on tal õigus. Sellegipoolest jutustan ma seda, veelgi enam on mul põhjust jutustada oma või meie lugu tõest kinni pidades. Ärge lootke seega leida sellest ühtki ilustust peale nende, milleks sunnib mind keel – ja ma tean, et neid pole vähe –. Pessimist rõhutaks asjaolu, et keel surub peale nii palju nüansse, nii palju valemõistmisi – mis pealegi pole mitte keele kasutamise kõrvalnähtused; need on keele võimalikkuse tingimus –, et erinevus kõige otsekohesema ja kõige hämusema, kõige siirama autori ja kõige püüdliku ma valerubiinide lihviija vahel, ma tahan öelda – õigemini *tahab* öelda see pessimist –, et see erinevus on vaevalt kolm või neli protsenti kogu ükskõik millise teksti ilustustest. Mina eelistan

olla positiivsem, vähem suuremeelne või rohkem otsekohene ja alustada ilustuste arvestust sellest piirist, millest alates keel võimaldab meil üritada suhelda iseseisvalt ja mida võiksimme nimetada *ornamendi nullkraadiks*.

Eksisteerib kahetsusväärne traditsioon, millega on ühinenud kümned autorid; see traditsioon väljendub mitmesugustes tehnikates ja kõik nad on armetud. Pean silmas leitud käsikirja, valemkroonikat, teksti tekstis. Pole olnud vähe neid, kes on tegelenud selliste kunstmängudega, uskudes iga kord, et leiutavad kirjandust, ent ometi kõigest demonstreerides, kui vähe see neile korda läheb. Paradoksaalsel kombel olen mina – kes ma ennast kirjanikuks ei pea (enam mitte) – esimene, kes kuninga alastust kuulutab, esimene, kes võtab sõna vaprustega, mille toob kaasa ametikunsti ornamentika mittetundmine, esimene, kes räägib ainult seda, mis juhtus, ja ei midagi muud. Teised kaotab aeg ajaloo kuristikesse. Minu kättemaks seisneb hetkel selles, et ma neid nimepidi ei nimeta.

Enne kui ma oma loo jutustan, tasub tuua üks näide sellisest kirjandusest, mida ma üritan vältida. Sellele eessõnale järgnevast tekstist loete te võib-olla midagi sellist nagu „kõik on verrega kaetud“. Kui nii juhtub, siis ärge püüdke avastada mingit peidetud tähendust: seda ei ole. Ma ei soovi öelda, et õud katab kõike nagu imeõhuke

nähtamatu kelme, ega soovi väljendada seksuaalset iha või tapahimu. Mõistetagu vaid seda: kõik on kaetud verega. Lumi, kiviklibu, majad, tänavalaternad. Kõik. Ärgu mõistetagu isegi seda, et kõik on kaetud värskel verega, vaid kuivanud, ülikuivanud verega.

Veel üks näide. Kui ma kirjeldan mõnda stseeni, kus keegi kannab pesapallimütsi, siis ärgu üritatagu seda metafoori lahti mõtestada. Metafoori ei ole. Te näete lihtsalt kedagi pesapallimütsiga ja igasugune hermeneutiline surve, mida te rakendate sellele kujundile ärgu olgu suurem kui see, mida te rakendate tegelikkusele. See tähendab: see tekst on raamat ainult sedavõrd, kuivõrd kõik on raamat. Mitte rohkem. Pole kavatsust, ainult jutustus. Ornamendi nullkraad. Kui te pingutate ja suudate niimoodi lugeda, õnnestub minul jutustada teile oma lugu, tõeline lugu, see, mis juhtus.